

Костюк Ю.А.

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Паршин Ю.І.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансових та стратегічних
розслідувань Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ

Бюджетне регулювання є важливою складовою економічної політики держави, від якої залежить соціально-економічний розвиток територіальних громад і держави в цілому. Саме через видатки бюджету проявляється роль держави у регулюванні економічних процесів та в соціальній сфері. Видатки бюджету за своєю суттю – це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. У складі видатків бюджетів виділяють видатки розвитку та видатки споживання. Якщо видатки розвитку – це видатки бюджетів на фінансове забезпечення наукової, інвестиційної та інноваційної діяльності, то видатки споживання – це частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ. Видатки споживання відповідно до економічної класифікації видатків формуються за рахунок, зокрема, поточних видатків [1].

Зазначимо, що державні видатки – це витрати, пов'язані із діяльністю органів публічної адміністрації, за допомогою яких забезпечується споживання суспільних благ. Державні видатки мають бути ефективними і обґрунтованими та стимулювати економічне зростання. Значна частина дослідників звертає увагу на необхідність зміни структури видатків держави, стримування їх рівня, оскільки необґрунтовані видатки збільшують розмір державного боргу та витрат на його обслуговування. Закладення у бюджет обґрунтованих видатків, ефективне управління ними та належний контроль за використанням бюджетних коштів є запорукою збалансованого бюджету. Аналіз Законів України про Державний бюджет України за період 2016–2022 р.р. свідчить про те, що частка видатків споживання загального фонду Державного бюджету України значно перевищує видатки розвитку та простежується поступове збільшення видатків розвитку спеціального фонду Державного бюджету України над видатками споживання.

Варто констатувати недосконалість бюджетної політики держави в частині виділення коштів на видатки розвитку в Державному бюджеті України. У довгостроковій перспективі видатки розвитку можуть мати наслідком зниження видатків споживання у зв'язку із автоматизацією виробництва на основі сучасних стандартів і технологій, запровадження інноваційних способів

виробництва товарів тощо, тобто необхідно встановити нормативну пропорційність залежності між видатками розвитку та видатками споживання, що дозволить легко контролювати це співвідношення, керувати його змінами, розробляти оперативні заходи щодо його коригування [2].

На думку Міняйла О.І. від політики державних видатків в певній мірі залежить не тільки забезпечення платоспроможності держави, її бюджетної безпеки, але й економічне зростання, соціальна справедливість тощо [3, С. 82]. Україна, як і більшість країн світу, є країною з дефіцитом бюджету, тобто державні видатки перевищують доходи бюджету. Динаміку граничного обсягу дефіциту Державного бюджету України .

Вбачається, що протягом 2016–2017 р.р. поступово зменшувався граничний обсяг дефіциту Державного бюджету України, тоді як починаючи з 2018 р. граничний обсяг Державного бюджету України почав стрімко зростати, внаслідок чого збільшувався і державний борг, а відтак і зростали витрати на його обслуговування, необхідність залучення додаткових фінансових інструментів та позик. У 2020 р. дефіцит Державного бюджету України досяг свого історичного максимуму, що пов'язано із збільшенням видатків на ліквідацію наслідків, спричинених пандемією COVID-19. Слід погодитись з думкою Міняйла О.І., стосовно того, що оптимізація видатків держави є ключовим завданням уряду, зниження державних видатків може бути досягнуто, в тому числі й за допомогою ефективно проведених публічних закупівель, чим опосередковано врегульовуватимуться обсяги споживання та платіжний баланс нашої держави.

Кохан І.В. зауважує, що бюджетні видатки позитивно впливають на темпи зростання економіки, при цьому має значення не тільки їх обсяг, а й оптимальна структура, яка визначає їх напрями використання. Забезпечення шляхом державного регулювання оптимального розподілу ВВП між секторами економіки, соціальними групами населення, адміністративно-територіальними одиницями є безпосереднім завданням державної політики у сфері видатків бюджету [4].

Слід зазначити, що ми також погоджуємося з думкою Міняйла О.І. щодо необхідності оптимізації структури державних видатків, що може бути досягнуто лише за активного втручання держави. Уманців Ю.М. та Кравчук О.О. стверджують, що використовуючи бюджетні видатки, держава може маніпулювати сукупним попитом, рівнем цін і зайнятості, а також обсягом національного виробництва, доходу й іншими макроекономічними показниками [5, С. 97–99]. Одним з напрямів такого маніпулювання і є публічні закупівлі. Обсяг публічних закупівель в Україні щороку складає близько 13 % ВВП [6].

Динаміка завершених закупівель та економія бюджетних коштів протягом 2016–2020 рр. засвідчує, що держава щороку на закупівлю необхідних товарів, робіт і послуг витрачає значну частину бюджетних коштів. Водночас, зменшення видатків на публічні закупівлі є одним із факторів збалансування бюджету та зниження граничного обсягу дефіциту бюджету.

Отже, публічні закупівлі є однією із найважливіших складових державних видатків. За рахунок публічних закупівель держава щороку може економити мільярдні суми коштів, що сприятиме оптимізації державних видатків та забезпечуватиме економічне зростання нашої держави. Втім для їх ефективної дії потрібно подолати деякі проблемні аспекти: якнайшвидше впровадження в системі ProZorro можливості укладання договорів безпосередньо в електронному вигляді, із використанням цифрового підпису, що дасть змогу пришвидшити як сам процес укладання угоди так і підвищити рівень прозорості процесу; розглянути доцільність включення в Закон «Про публічні закупівлі» пункту про обов'язкове подання повного переліку кваліфікаційних документів лише для переможця торгів за низькобюджетними контрактами; посилити адміністративну та кримінальну відповідальність учасників тендерів, їх переможців та замовників за надання неправдивої інформації, неналежне виконання договорів або змову; запровадити в рамках електронної системи ProZorro «Чорний» та «Білий» реєстри учасників закупівель, куди б вносилися інформація про тих недобросовісних постачальників робіт та послуг; активізувати роз'яснювально-рекламну роботу серед представників вітчизняного бізнесу та громадськості з описанням переваг від участі у новій системі електронних торгів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 2.11.2021).
2. Державний бюджет: офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-budget> (дата звернення: 18.10.2021)
3. Міняйло О.І. Фіскальна політика у системі важелів стимулювання національної економіки. Банківська справа. 2018. № 4. С. 81-94.
4. Кохан І.В. Формування видатків у системі бюджетного регулювання економічної стабілізації. Ефективна економіка. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 28.10.2021).
5. Уманців Ю.М., Кравчук О.О. Інституційна обумовленість економічних функцій держави. Економічна теорія та право. 2017. № 4. С. 93-105.
6. Реформа державних закупівель: офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 2.11.2021).